

Florin IONIȚĂ
(coord.)

Elena CÂRSTOCEA • Ana COMAN • Monica H. COLUMBAN
Victoria GAL • Dorina KUDOR • Lenuța SFÎRLEA

Caietul inteligent

Literatură
Limba română
Comunicare

pentru clasa a VII-a
semestrul al II-lea

Seria **Caietelor inteligente** își propune să ofere celor interesați – elevi și profesori, deopotrivă – câteva metode și instrumente de evaluare utile în practica școlară curentă. Acestea au fost proiectate în conformitate cu Programul pentru clasele V – VIII și au avut constant în vedere formarea unui „tânăr cu o cultură comunicățională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea, să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om”.

Lucrările nu-și propun să înlocuiască manualele, ci să le completeze cu aplicații variate, având diferite grade de dificultate, pentru a da astfel posibilitatea elevilor să-și demonstreze, într-un mod plăcut, abilitățile și competențele dobândite la clasă. Toate aceste aplicații au fost proiectate urmând cu rigurozitate *Competențele specifice* ale Programei școlare și îl pun pe elev în situații mereu noi, menite să-i solicite gândirea și creativitatea.

Seria **Caietelor inteligente** se distinge de alte auxiliare printr-o serie de elemente inovatoare:

- ♦ s-au folosit *itemi foarte variați*: cu alegere duală și multiplă, cu răspuns scurt, de asociere, întrebări structurate, compuneri libere și structurate;
- ♦ cerințele au fost grupate astfel încât să poată fi lucrate zilnic la clasă, dar pot fi integrate și în teste de evaluare, a căror organizare este indicată în subsolul paginii. Astfel, se pot constitui două tipuri de teste: **TEST I** – cu un *nivel mai redus de dificultate* și **TEST II** – cu un *nivel ceva mai ridicat de dificultate*, ambele fiind însoțite de *precizări privind timpul de lucru și punctajul*. Profesorul poate alege tipul adecvat de teste, în funcție de nivelul clasei sau de obiectivele urmărite.
- ♦ au fost proiectate pe modelul *caietelor de lucru*; aplicațiile pot fi lucrate direct pe carte, iar testele sumative pot fi desprinse din volum, pentru a figura în portofoliul educațional al elevului;
- ♦ au fost concepute aplicații pentru fiecare semestru al anului de studiu și materia a fost în așa fel distribuită, încât să răspundă unor ritmuri diferite ale parcursului, inclusiv pregătirii pentru olimpiadele școlare;
- ♦ cuprind *teste inițiale, teste sumative, teste de evaluare finală*, precum și *variante de subiecte pentru teză*.

Module precum *Exersează*, *Pentru portofoliul tău*, *Concurs*, *Autoevaluare* au fost concepute fie pentru fixarea unor cunoștințe, fie pentru elevii al căror ritm de lucru este superior colegilor de clasă. De altfel, diversificarea gradului de dificultate a aplicațiilor a fost unul dintre obiectivele prioritare ale acestor lucrări.

Deși materialul a fost grupat în trei module, **Literatură**, **Limba română** și **Comunicare** (orală și scrisă), autorii au avut permanent în vedere modelul comunicativ-funcțional al Programei, prin *folosirea acelorasi texte-suport în toate cele trei secțiuni*. Acestea au fost selectate în mare măsură *din manualele școlare în uz*, dar au fost propuse și texte noi, criteriile fiind de fiecare dată accesibilitatea și valoarea literară.

Sperăm ca aceste auxiliare să fie, atât pentru profesori, cât și pentru elevi, niște instrumente de lucru utile și totodată plăcute.

Autorii

LITERATURĂ [7-48]

Opera epică în versuri [9-26]

Narator. Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile operei epice (1) [9-12]

Narator. Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile operei epice (2) [13-16]

Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile operei epice [17-24]

Test sumativ [25-26]

Nuvela [27-45]

Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile speciei (1) [27-38]

Test sumativ [39-40]

Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile speciei (2) [41-45]

Imnul. Trăsături. Recunoaștere. Interpretare [46-47]

LIMBA ROMÂNĂ [49-111]

Substantivul [51-56]

Actualizare. Funcțiile sintactice ale substantivului [51]

Scrierea corectă a substantivelor [52-53]

Locuțiunile substantivale [54]

Test sumativ (1) [55]

Test sumativ (2) [56]

Pronumele [57-70]

Pronumele personal, de politețe, posesiv, demonstrativ (actualizare) (1) [57]

Pronumele personal, de politețe, posesiv, demonstrativ (actualizare) (2) [58-59]

Pronumele și adjectivul pronominal negativ. Forme. Cazuri. Funcții sintactice [60]

Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât. Forme. Cazuri. Funcții sintactice [61-62]

Pronumele și adjectivul pronominal interogativ. Forme. Cazuri. Funcții sintactice [63-65]

Pronumele relativ. Forme. Cazuri. Funcții sintactice [65-66]

Pronumele și adjectivul pronominal de întărire. Exerciții de acord [67]

Pronumele și adjectivele pronominale (fixare) [68]

Pronumele și adjectivul pronominal. Cazuri. Funcții sintactice. Scriere corectă [69-70]

Test sumativ [71-72]

Adjectivul [73-78]

Actualizarea cunoștințelor [73]

Locuțiunea adjectivală [74]

Test sumativ [75-76]

Numeralul [77-82]

Numeralul cardinal propriu-zis, colectiv și fracționar. Numeralul ordinal (actualizare) [77-78]

Numeralul multiplicativ. Numeralul distributiv [79]

Numeralul adverbial (de repetare) [80]

Test sumativ [81-82]

Adverbul [83-91]

Adverbul de timp, de loc și de mod. Actualizarea cunoștințelor [83-84]

Adverbele interogative, relative și nehotărâte [85]

Locuțiunea adverbială [86]

Adverbele și locuțiunile adverbiale predicative. Funcțiile sintactice ale adverbului [87]

Test sumativ [89-90]

Prepoziția [91]

Actualizare. Locuțiunea prepozițională [91]

Interjecția (actualizare) [92-93]

Test sumativ [95-96]

Conjuncția și sintaxa frazei [97-101]

Actualizare. Conjuncția coordonatoare și subordonatoare. Locuțiunile conjuncționale [97-100]

Test sumativ [101]

Predicatul. Aprofundare [103-104]

Predicatul verbal și predicatul nominal. Părțile de vorbire prin care se exprimă [103-104]

Subiectul. Aprofundare [105-108]

Subiectul simplu și subiectul multiplu. Părțile de vorbire prin care se exprimă [105-106]

Subiectul exprimat și neexprimat [107-108]

Test sumativ [109-110]

Atributul. Aprofundare [111-116]

Atributul adjectival [111]

Atributul substantival (genitival, prepozițional, apozitional) [112]

Atributul pronominal (genitival, prepozițional). Atributul verbal. Atributul adverbial [113-114]

Test sumativ [115-116]

Complementul. Aprofundare [117-122]

Complementul direct. Complementul indirect. Complementul de agent [117]

Complementul circumstanțial de loc, de timp și de mod [118]

Complementul circumstanțial de cauză. Complementul circumstanțial de scop [119]

Test sumativ (1) [121]

Test sumativ (2) [122]

COMUNICARE [123-160]

Comunicare orală. Situația de comunicare [125-131]

Situația de comunicare dialogată și monologată (actualizare) [125-126]

Dialogul formal și informal (adaptarea la vârsta și statutul interlocutorilor) [127-131]

Comunicarea scrisă [132-159]

Scrierea imaginativă. Dinamica structurii unei descrieri. Structurarea unui text narativ [132-135]

Scrierea reflexivă. Exprimarea în scris a unui punct de vedere [136-137]

Scrierea despre textul literar sau nonliterar [138-156]

Scrierea despre textul literar. Text integral/fragment de text [138-146]

Personajul literar (caracterizare) [147-153]

Semnificația titlului [154-156]

Scrierea funcțională. Scrierea cu scop practic, informativ. Fișa de lectură [157-159]

TESTE DE EVALUARE FINALĂ [161-180]

VARIANTE DE TEZE [181-198]

Varianta 1 [181-182]

Varianta 2 [183-184]

Varianta 3 [184-186]

Varianta 4 [186-187]

Varianta 5 [188-189]

Varianta 6 [190-191]

Varianta 7 [191-192]

Varianta 8 [193-194]

Varianta 9 [195-196]

Varianta 10 [197-198]

CENTRALIZATOR DE NOTE [199-200]

Opera epică în versuri [9-26]

Narator. Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile operei epice (1) [9-12]

Narator. Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile operei epice (2) [13-16]

Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile operei epice [17-24]

Test sumativ [25-26]

Nuvela [27-45]

Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile speciei (1) [27-38]

Test sumativ [39-40]

Timp și spațiu. Acțiune. Personaje. Trăsăturile speciei (2) [41-45]

Imnul. Trăsături. Recunoaștere. Interpretare [46-47]

Competențe generale. Competențe specifice vizate

3. Receptarea mesajului scris, din texte literare și nonliterare, în scopuri diverse
 - 3.1 citirea unei varietăți de texte literare sau nonliterare demonstrând înțelegerea sensului acestora
 - 3.2 recunoașterea modalităților specifice de organizare a textului epic și a procedeelor de expresivitate în textul liric
 - 3.3 sesizarea corectitudinii și valorii expresive a categoriilor gramaticale și lexicale învățate într-un text citit
4. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse
 - 4.1 Exprimarea, în scris, a propriilor opinii și atitudini
 - 4.3 organizarea secvențelor textuale în funcție de o cerință specifică
 - 4.5 folosirea modalităților variate pentru realizarea expresivității textului

Opera epică în versuri

Narator. Timp și spațiu. Acțiune.

Personaje. Trăsăturile operei epice (1)

Citește cu atenție următorul text:

*E lung pământul, ba e lat,
Dar ca Săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i,
Și-avea o fată, fata lui
Icoană-ntr-un altar s-o pui
La închinat.*

*Și dac-a fost pețită des,
E lucru tare cu-nțeles,
Dar dintr-al prinților șirag,
Câți au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag
A fost ales.*

*El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinț frumos și tinerel,
Și fata s-a-ndrăgit de el.
Că doară tocmai Viorel
I-a fost menit.*

*Și s-a pornit apoi cuvânt!
Și patru margini de pământ
Ce strimte-au fost în largul lor,
Când a pornit s-alerge-n zbor
Acest cuvânt mai călător
Decât un vânt!*

*Ca ieri, cuvântul din vecini
S-a dus ca astăzi prin străini,
Lăsând pe toți, din cât afund
O mie de crăimi ascund,
Toți craii multului rotund
De veste plini.*

*Și-atunci din tron s-a ridicat
Un împărat după-mpărat
Și regii-n purpur s-au încins,
Și doamnele grăbit au prins
Să se gătească dinadins,
Ca niciodat.*

*Iar când a fost de s-a-mplinit
Ajunul zilei de nuntit,
Din munți și văi, de peste mări,
Din larg cuprins de multe zări,
Nuntași din nouăzeci de țări
S-au răscolit.*

*De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete și feciori
Trăsnind rădvanele de crai,
Pe netede poteci de plai:
La tot rădvanul patru cai,
Ba patru sori.*

*Din fundul lumii, mai din sus,
Și din Zorit, și din Apus,
Din cât loc poți gândind să bați
Venit-au roiuri de-mpărați
Cu stemă-n frunte și-mbrăcați
Cum astăzi nu-s. [...]*

(George Coșbuc, *Nunta Zamfirei*)

I Completează spațiile punctate:

1. Numerotează strofele. Scrie în dreptul fiecărei idei-titlu numărul strofelor/strofei care corespund(e) secvențelor respective:
 - a. Locul, timpul și prezentarea unor personaje

- b. Peșitul
 c. Viitorul mire
 d. Anunțarea căsătoriei
 e. Pregătirile pentru nuntă
 f. Sosirea alaiului invitaților
2. Explică rolul celor două adjective din primul vers în descrierea spațiului unde se petrece acțiunea.

3. Numește două calități ale lui Săgeată-Împărat, pe care le identifici în prima strofă.

4. Numește două trăsături ale fetei, care reies din versurile: *Icoană-ntr-un altar s-o pui/La închinat*.

5. Precizează care a fost criteriul alegerii mirelui, din lungul șir de peșitori.

6. Selectează, din strofa a treia, informațiile care compun portretul viitorului mire, notând:
numele
statutul social
vârsta
aspectul
țara din care vine
7. Transcrie, din secvențele **d.**, **e.**, și **f.** (de la punctul 1.), trei versuri/grupaje de versuri în care apare hiperbola.

II Redactează, pe baza textului citat, răspunsuri pentru următoarele cerințe:

1. Creează o comparație sugestivă pentru a reda frumusețea și gingășia unei fete.

2. Comentează rolul repetiției din versul: *El, cel mai drag! El a venit*.

3. Notează patru elemente comune textului dat (baladă) și basmului, în general.

4. Ținând cont de atmosfera de basm creată în baladă, imaginează, sub forma unei descrieri de 5–6 rânduri, vestimentația doamnelor de viță nobilă invitate la nuntă.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Identifică metafora din versul *Toți craii multului rotund* și comentează-o într-un enunț.

.....

.....

6. Creează o metaforă nouă pentru *globul pământesc*.

.....

7. Comentează rolul enumerației din versurile: *Din munți și văi, de peste mări/Din larg cuprins de multe zări*.

.....

.....

.....

8. Pornind de la versurile *La tot rădvanul patru cai,/Ba patru sori*, descrie cum îți imaginezi că erau împodobite animalele.

.....

.....

.....

III Exersează

Citește cu atenție următorul text:

Voinicii cai spumau în salt;
Și-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinț mai tânăr când trecea
C-un braț în șold și pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănași,
Cu socri mari și cu nuntași,
Și nouăzeci de feciorași
Veneau călări.

(George Coșbuc, *Nunta Zamfirei*)

A. Completează spațiile punctate.

1. Explică sensul următoarelor cuvinte din text:

spumau *rădvan*

prăsea *călări*

2. Scrie câte două enunțuri pentru a ilustra omonimia cuvintelor *mire* și *zări*.

.....

.....

.....

3. Scrie trei enunțuri pentru a ilustra polisemantismul cuvântului *creastă*.

.....

.....

.....

4. Transcrie din text:

un cuvânt format prin compunere

un diminutiv

un cuvânt format prin conversiune

B. Redactează, pe baza textului citat, răspunsuri pentru următoarele cerințe:

1. Transcrie din text câte un exemplu pentru fiecare dintre următoarele tipuri de imagine:

dinamică

vizuală

auditivă

2. Comentează, în 2–3 rânduri, efectul stilistic produs prin aliterația *Prin vulturi vântul viu vuia*.

.....

.....

.....

3. Comentează, în 5 – 6 rânduri, versurile de mai jos, punând în evidență imaginile artistice, figurile de stil și efectul lor asupra cititorului.

Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănași,
Cu socri mari și cu nuntași,
Și nouăzeci de feciorași
Veneau călări.

.....

.....

.....

.....

.....

Opera epică în versuri

Narator. Timp și spațiu. Acțiune.

Personaje. Trăsăturile operei epice (2)

Citește cu atenție următorul text:

Și-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foișor
Ieși Zamfira-n mers isteț,
Frumoasă ca un gând răzleț,
Cu trupul nalt, cu părul creț,
Cu pas ușor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brâu de-argint, dar toată-n tot
Frumoasă cât eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

Și ea mergând spre Viorel,
De mână când a prins-o el,
Roșind s-a zăpăcit de drag,
Vătavul a dat semn din steag
Și atunci porniră toți șireag
Încetinel.

Și-n vremea cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum după tilinci:

Feciori, la zece fete, cinci,
Cu zdrângăneii la opinci
Ca-n port de sat.

Trei pași la stânga linișor
Și alți trei pași la dreapta lor;
Se prind de mâini și se desprind,
S-adună cerc și iar se-ntind,
Și bat pământul tropotind
În tact ușor.

Iar la ospăț! Un râu de vin!
Mai un hotar tot a fost plin
De mese, și tot oaspeți rari,
Tot crai și tot crăiese mari,
Alătura cu ghinărari
De neam străin.

A fost atâta chiu și cânt
Cum nu s-a pomenit cuvânt!
Și soarele mirat sta-n loc,
Că l-a ajuns și-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
P-acest pământ!

(George Coșbuc, Nunta Zamfirei)

I Completează spațiile punctate:

1. Consultând un dicționar al limbii române, scrie sensul următoarelor cuvinte din text:

pridvor
iatac
mlădiu
vătav
tilinci
ghinărari

2. Numerotează strofele. Scrie în dreptul fiecărei idei-titlu numărul strofelor/strofei care corespund(e) secvențelor respective:

a. Portretul miresei
b. Întâlnirea mirilor

- c. Cununia și jocul
 d. Ospățul
 3. Grupează strofele (indicându-le numărul) în funcție de prezența:
 a. personajului individual
 b. personajului colectiv

II Redactează, pe baza textului citat, răspunsuri pentru următoarele cerințe:

1. Transcrie, din primele două strofe, portretul Zamfirei, selectând:
 - a. elementele de portret fizic
 - b. elemente de vestimentație
 - c. atitudinea
2. Găsește două sinonime contextuale pentru adjectivul subliniat din versul *Ieși Zamfira-n mers isteț*.

3. Comentează, în 4–5 rânduri, semnificațiile comparației *Frumoasă ca un gând răzleț*.

4. Explică dominanța gamei cromatice a albului în portretul Zamfirei, care iese din dalb iatac de foișor și poartă un brâu de-argint.

5. Motivează frecvența folosire a adjectivului *frumoasă* în primele două strofe.

6. Comentează atitudinea poetului, desprinsă din versurile: *Frumoasă cât eu nici nu pot/O mai frumoasă să-mi socot/Cu mintea mea*.
 Poți avea în vedere următoarele sugestii sau poți oferi altă interpretare:
 - naratorul consideră că frumusețea Zamfirei atinge superlativul absolut;
 - o frumusețe superioară nu este accesibilă rațiunii;
 - formula aceasta se apropie de cea a basmului: *La soare te puteai uita, dar la dânsa, ba*.

7. Numește trăsătura de caracter și atitudinea personajului feminin, pe care le desprinzi din versul: *Roșind s-a zăpăcit de drag.*
-
-

III Citește fiecare afirmație și încercuiește litera A, dacă o consideri corectă, sau litera G, dacă o consideri greșită. Scrie, în spațiul rezervat, afirmația corectă.

1. A G În timp ce în biserică are loc cununia, poporul încinge o horă.
.....
2. A G Fiecare fecior dansează cu câte trei fete.
.....
3. A G Instrumentul muzical care însoțește jocul este vioara.
.....
4. A G Descrierea horei este foarte dinamică.
.....
5. A G Figura de stil din versul *Iar la ospăț! Un râu de vin!* este antiteza.
.....
6. A G Sensul cuvântului *hotar* în text este *frontieră, graniță*.
.....
7. A G Substantivul *chiu* provine dintr-o interjecție.
.....
8. A G Expresia *Cum nu s-a pomenit cuvânt* are sensul unui superlativ absolut.
.....
9. A G Soarelui nu i se atribuie alte însușiri față de cele obișnuite.
.....
10. A G Reacția soarelui la acest spectacol subliniază proporțiile cosmice, hiperbolizate ale nunții.
.....

IV Exersează

Citește cu atenție următorul text:

Și vesel Mugur-împărat
Ca cel dintâi s-a ridicat
Și, cu paharul plin în mâini,
Precum e felul din bătrâni
La orice chef între români,
El a-nchinat.

Și-a zis: Cât mac e prin livezi,
Atâția ani la miri urez!
Și-un prinț la anul! blând și mic,
Să crească mare și voinic,
Iar noi să mai jucăm un pic
Și la botez!

(George Coșbuc, *Nunta Zamfirei*)

Redactează răspunsuri pentru următoarele cerințe:

1. Rezumă, într-un enunț de maximum zece cuvinte, urarea pe care le-o face Mugur-împărat mirilor.
.....
.....
2. Scrie două enunțuri pentru a ilustra sensuri diferite ale verbului *a închina*.
.....
.....
3. Explică motivul pentru care, în mod tradițional, urările se spun însoțite de un pahar plin cu vin.
.....
.....
4. Numește și alte urări tradiționale de ani mulți și de sănătate, pe care le cunoști, în afara celei rostite de Mugur-împărat.
.....
.....
5. Notează patru derivate ale cuvântului *blând*.
.....
.....

Pentru portofoliul tău

Alege una dintre temele de mai jos:

1. Discută cu bunicii tăi sau cu alte persoane mai în vârstă din familia ta. Roagă-i să-ți povestească obiceiurile de nuntă de pe vremea lor și să îți dea detalii despre propria nuntă.
Notează informațiile cât mai exact sau, dacă ai posibilitatea, înregistrează-le și transcrie-le ulterior. Poți atașa fotografii ale acestui moment foarte important din viața unui cuplu.
Dacă „cercetarea” trecutului ți s-a părut interesantă și te-a pasionat, continuă cu un eveniment și mai important: nașterea ta și, eventual, botezul.
2. Adună materiale despre obiceiuri legate de căsătorie din diverse zone ale țării noastre și din alte părți ale lumii. Confectionează o mapă cu titlul *Căsătoria pe glob*.
3. Inițiază o colecție de fotografii și de imagini cu rochii de mireasă și costume de ceremonie din diverse epoci. Descrie-le cât mai sugestiv, alcătuind un portofoliu cu titlul *Istoria costumului în imagini și în cuvinte*.